

ALLARDPIERSON

DE COLLECTIES VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

2021

2024

ACTIVITEITENPLAN

Theater- en muziekcollecties en Vormgevingsarchieven

INHOUD

1	WOORD VOORAF	3
2	PROFIEL	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Achtergrond en aanleiding	4
2.3	Opdrachtformulering: artikel 3.27	5
2.4	Missie en visie	5
2.5	Functies	6
2.6	Doelgroepen en stakeholders	7
	INFOGRAPHIC	8
3	COLLECTIES EN ACTIVITEITEN	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Theatercollectie	9
3.3	Collectie Muziek Centrum Nederland	10
3.4	Nederlands Archief Grafisch Ontwerpers	12
3.5	Collectieplan	13
3.6	Depot en websites	13
3.7	Activiteiten	14
4	ORGANISATIE VOOR BEHEER, BEHOUD EN ONTSLUITING	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Personele inzet	16
4.3	Financiën	17
4.4	Risicoparagraaf	17
4.5	Governance	18

WOORD VOORAF

Namens de drie sectorcollecties theater, muziek en grafische vormgeving biedt het Allard Pierson dit activiteitenplan aan. Het Allard Pierson, waarin het Allard Pierson Museum en de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam (UvA) zijn samengegaan, beheert, onderzoekt en presenteert de erfgoedcollecties van de universiteit. We zijn een museum en een kennisinstituut.

We zijn erkentelijk voor het feit dat ruimte is gemaakt voor structurele ondersteuning voor het beheer en behoud en ontsluiting van deze vermaarde collecties.

Aan de Oude Turfmarkt in Amsterdam zetten wij ons vanuit het Allard Pierson in voor unieke collecties van de podiumkunsten, muziek en grafische vormgeving. Deze collecties behelzen oneindig veel verschillende soorten objecten en ideeën. Zij vertellen verhalen over talent, over vakmanschap en ook over de tijd waarin iets is ontstaan. Over veranderende smaak, zich ontwikkelende normen, de invloed van technologie. Eén enkel object vertelt al eindeloos veel, maar als ze samenkomen komt het grote geheel tot leven. Voor het bestuderen van al die verhalen brengen we ook perspectieven samen. Onze collecties zijn dan ook voor iedereen toegankelijk. Voor wetenschappers, studenten en het grote publiek. Bij ons wordt niet alleen bewaard en gerestaureerd, maar ook onderzocht en onderwezen, besproken, gepubliceerd en tentoongesteld.

Na de vele omzwervingen van de collecties met uitbreidingen en inkrimpingen tot gevolg, en de vele fusies en organisatorische ontwikkelingen, hebben de collecties bij het Allard Pierson een passende inbedding gevonden, tussen de bijzondere collecties van de UvA, met onderwijs en onderzoek enerzijds en de museale infrastructuur anderzijds. Met opname in de basisinfrastructuur zien we eindelijk weer een duurzaam perspectief voor de belangwekkende collecties van podiumkunsten, muziek en vormgeving.

2.1 Inleiding

Dit plan beschrijft de collecties op het terrein van de podiumkunsten (theater en muziek) en de grafische vormgeving, waarvoor de minister van OCW ruimte heeft gecreëerd in de basisinfrastructuur. Daarmee wordt het mogelijk de collecties duurzaam te beheren, behouden en te ontsluiten waardoor toegankelijkheid voor professionals, onderzoekers, onderwijs en het brede publiek wordt gewaarborgd.

Dit hoofdstuk beschrijft het waarom: de achtergrond, de opdracht en de kaders voor uitoefening van de functies beheer, behoud en ontsluiting. Daar vloeien de missie en visie uit voort. Daarna volgt een beschrijving van belanghebbenden en doelgroepen. Het volgende hoofdstuk gaat in op het wat: een beschrijving van de drie collectiedomeinen en de concrete activiteiten die we ten aanzien daarvan uitvoeren. Het laatste hoofdstuk beschrijft het hoe: namelijk hoe we zijn georganiseerd, welke partijen welke rol daarbij hebben, en hoe de uitvoering wordt gefinancierd. De rechtspersoon voor de subsidieaanvraag is de privaatrechtelijk stichting Allard Pierson (zie daarover paragraaf 4.5 Governance).

2.2 Achtergrond en aanleiding

Bij de sluiting van het Theaterinstituut Nederland (TiN) en de opheffing van Muziekcentrum Nederland (MCN) en de Stichting Nederlands Archief Grafisch Ontwerpers (NAGO) is er een oplossing gezocht voor het behoud van de collecties van deze instellingen.

De Stichting Theater in Nederland (TiN, eigenaar van de collecties van het voormalige Theaterinstituut) en de Stichting Nederlands Jazz Archief (NJA) en de Stichting Gaudeamus Muziekweek (beiden onderdeel van MCN) hebben hun collecties in bruikleen gegeven aan de Bijzondere Collecties van de UvA, inmiddels het Allard Pierson geheten. De collecties van de Stichting Nederlands Archief Grafisch Ontwerpers (NAGO) werden in eigendom gegeven aan het Allard Pierson, mede vanwege het feit dat het Wim Crouwel Instituut (kennisinstituut voor erfgoed grafische vormgeving en typografie) verbonden is aan het Allard Pierson.

De universiteit draagt sinds 2013 zorg voor het beheer, behoud en ontsluiting van de drie collecties. Structurele financiële ondersteuning hiervoor ontbreekt echter. De minister van OCW heeft daarom per 2021 structurele middelen beschikbaar gesteld: in de Uitgangspuntenbrief uit juni 2019 benoemt de minister dat individuele instellingen in principe zelf verantwoordelijkheid dragen voor behoud en beheer van de eigen collecties, maar maakt een uitzondering voor de drie verweerde collecties op het gebied van podiumkunsten en vormgeving. Samen met het instellen van de netwerk- of platformfuncties binnen de basisinfrastructuur is hiermee gevolg gegeven aan moties van de leden Bergkamp en Asscher over 'behoud, beheer en toegankelijk maken van collecties' en de motie van het lid Geluk-Poortvliet over 'behoud en ontsluiting van muzikaal erfgoed.'

2.3 Opdrachtformulering: artikel 3.27

Artikel 3.27. Beheer, behoud en ontsluiting sectorcollecties podiumkunsten en vormgeving

De minister kan subsidie verstrekken aan ten hoogste één instelling ten behoeve van het beheer, behoud en de ontsluiting van sectorcollecties op het terrein van de podiumkunsten en de vormgeving, indien:

- A. de minister daarvoor in het verleden subsidie heeft verstrekt; en
- B. nadien voor een vergelijkbaar doeleinde niet door andere bestuursorganen financiële middelen beschikbaar zijn gesteld.

Er is een samenhang met artikel 3.28. Die aanvraag betreft Podiumkunst.net, de netwerkfunctie voor sectorcollecties in de podiumkunsten. Dat is een aparte aanvraag, die wordt ingediend door Stichting TiN als eerste aanvrager. De bedragen en functionaliteiten blijven gescheiden tussen de twee aanvragen, zo hebben de initiatiefnemers samen vastgesteld.

2.4 Missie en visie

Missie: Wij zijn het geheugen van de podiumkunsten en grafische vormgeving in Nederland.

Dat doen we door het beheren, behouden en ontsluiten van zowel analoge als digitale collecties binnen het verzamelgebied podiumkunsten (theater en muziek) en grafische vormgeving. Ingebed in de wetenschappelijke en museale context dragen we zorg voor de collecties en maken wij het schrijven van verschillende geschiedenissen en verhalen mogelijk voor de makers van nu en in de toekomst.

Visie: Het levend houden van het verleden door het beheren, behouden en ontsluiten van de collecties op gebieden van podiumkunsten en vormgeving.

De collecties die de Nederlandse theater-, muziek- en grafische vormgevingsgeschiedenis in beeld brengen, zijn van belang voor de makers van nu en van de toekomst. De bronnen uit het verleden bieden hen reflectie en inspiratie. Het gaat om het erfgoed van de reuzen op wier schouders nieuwe generaties makers staan: de grote (en soms minder grote) regisseurs, acteurs, componisten, musici, dansers en grafische vormgevers en typografen van toen. Collecties vormen de continuïteit binnen sectoren die zich voortdurend ontwikkelen: zij vormen, mits goed ontsloten, de basis van nieuwe interpretaties en artistieke ontwikkeling. Daarnaast zijn deze collecties van groot belang voor wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. Aan de universiteit zijn momenteel enkele leerstoelen gevestigd, mede dankzij de aanwezigheid van de collecties, namelijk een Musical en Opera leerstoel voor podiumkunsten en de Wim Crowwel Leerstoel.

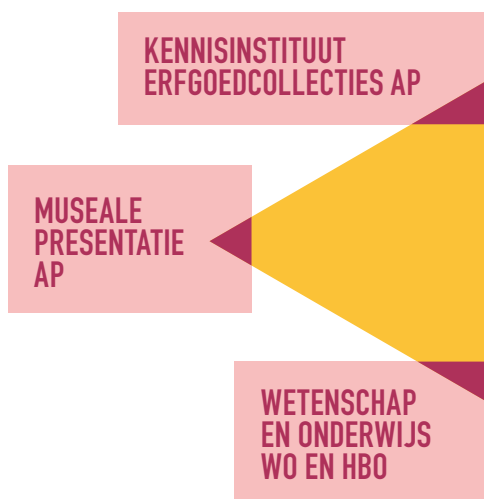
Doorlopende archivering van de podiumkunsten is essentieel, zoals de Raad voor Cultuur beschrijft in *Cultuur dichtbij, dicht bij cultuur*: “juist omdat de podiumkunsten zulke vluchtige kunstvormen zijn – iedere uitvoering of opvoering is uniek, na de laatste voorstelling of het laatste concert is het eigenlijke kunstwerk verdampt – is het van wezenlijk belang dat het materiaal dat ten grondslag heeft gelegen aan podiumkunstenproducties, zoals bladmuziek, foto’s van optredens, tekstboeken, kostuums, maquettes van decors, beeld- en geluidsopnamen, productiedocumenten en recensies, goed bewaard blijft en in elke nieuwe tijd met nieuwe vragen in het achterhoofd kan worden ontsloten.”

Dat geldt ook voor de grafische vormgeving waar veel eindproducten van verdwijnen, zeker als het gaat om populair drukwerk of digitale producten. Daarnaast is er geen enkele andere instelling in Nederland die het vormgevingsproces documenteert; juist dat onderdeel is een leerschool voor nieuwe vormgevers en een bron van kennis voor onderzoekers.

Bij het Allard Pierson hebben we de expertise over archiveren en kennis van de collecties in huis. Met een duurzaam financieel perspectief kunnen we ons actief inzetten voor beheer, behoud en ontsluiting van de collecties voor makers, wetenschappers, journalisten en het grotere publiek. Zo bouwen we met het geheugen aan de ontwikkeling van de podiumkunsten en grafische vormgeving in Nederland.

2.5 Functies

We hebben de opdracht ons te richten op drie functies, te weten beheer, behoud en ontsluiting van de collecties. Dat betekent voor ons het opnemen, beheren en toegankelijk maken van analoge en digitale collecties.

Beheer en behoud van de collecties bestaat voor ons, wegens beperkte middelen en capaciteit, met name uit preventieve conservering. Dat houdt in dat wij bewaaromstandigheden scheppen en activiteiten uitvoeren die het behoud van de collectie garanderen. Dit betreft onder meer fysieke veiligheid van de objecten en omstandigheden van de opslag, zoals klimaat, ompakken van materialen in zuurvrije materialen, maar ook monitoring van de conditie van de objecten en pestmanagement (zie ook paragraaf 3.6 over onze depots). Onder ontsluiting verstaan wij het vindbaar, aanvraagbaar en raadpleegbaar maken van de collectie, analoog en/of digitaal. Met beheer, behoud en ontsluiting waarborgen we ook de toegankelijkheid van de collectie voor andere doeleinden, zoals (publieks)presentaties.

Deze functies komen tot hun recht bij verschillende organisatieonderdelen van het Allard Pierson, zoals hiernaast weergegeven: het beheer en behoud van de collecties (kennisinstituut voor de erfgoedcollecties van de UvA, het Allard Pierson), wetenschappelijke reflectie op de collecties (wetenschap en onderwijs UvA) en het creëren van meer zichtbaarheid van de collecties (museale presentatie, het Allard Pierson). In hoofdstuk 3 beschrijven we welke activiteiten we in dit kader voor de collecties van TIN, MCN en NAGO ontplooiën.

2.6 Doelgroepen en stakeholders

We onderscheiden drie doelgroepen die in verschillende mate gebruik maken van onze collecties en expertise.

STAKEHOLDERS

TIN
NJA
GAU
OCW
DEN
Fondsen
Etc.

De eerste doelgroep wordt gevormd door het professionele veld: in het geval van de podiumkunsten de professionele makers (regisseurs, acteurs, musici, componisten, vormgevers et cetera), journalisten, wetenschap en onderwijs. In het bijzonder wordt de theatercollectie intensief gebruikt door onderzoekers en studenten van de opleiding Theaterwetenschap aan de UvA en andere Universiteiten en Hogescholen. Bij de grafische vormgeving bestaat het professionele veld uit vormgevers die zich bezighouden met het brede domein van klassieke grafische vormgeving tot hedendaagse digitale visualisering. Daarnaast is de Wim Crouwel Leerstoel gericht op interdisciplinair onderwijs en onderzoek aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de UvA.

COLLECTIES

Podiumkunsten
(theater en muziek)
Vormgeving

De tweede doelgroep betreft het culturele veld, in het bijzonder de instellingen met een verantwoordelijkheid voor de eigen collectie, zoals de minister heeft omschreven in haar Uitgangspuntenbrief. Richting deze doelgroepen zien wij een taak om bewustwording van en kennis over collectiebeleid te vergroten. Podiumkunst.net, de netwerkorganisatie waar wij partner in zijn en waarmee we een aanvraag hebben ingediend voor artikel 3.28, ziet hierin ook een taak voor bewustwording en kennisontwikkeling. Het Wim Crouwel Instituut zet zich in om tot een landelijk afgestemde acquisitie van grafische vormgevingscollecties te komen en inzicht te bieden in deze collecties, met een centrale portal en zoekschil, in samenwerking met het Allard Pierson en het Stedelijk Museum Amsterdam.

DOELGROEPEN

PROFESSIELE VELD

Makers
Onderwijs
Wetenschap
Journalistiek

De derde groep die we onderscheiden zijn liefhebbers, geïnteresseerden en het bredere publiek. Ook voor hen zijn de collecties toegankelijk. Zij kunnen gebruik maken van onze online database en specifieke websites, in het depot stukken opvragen en online veel raadplegen (zie ook paragraaf 3.5).

CULTURELE VELD

Instellingen met
verantwoordelijkheid
voor eigen collectie

Daarnaast onderscheiden we als stakeholders de besturen van stichting TiN, stichting NJA en Stichting Gaudeamus Muziekweek, die hun collecties bij ons in beheer hebben gegeven en de Stichting Wim Crouwel Instituut vanwege de overgedragen voormalige NAGO-collectie. De UvA als overkoepelend bestuursorgaan is logischerwijs een belangrijke partner. Andere stakeholders zijn onder meer het ministerie van OCW, het Mondriaan Fonds en Kennisinstituut cultuur & digitalisering (DEN).

In de figuur hiernaast geven we een grafische weergave van onze doelgroepen en belanghebbenden.

PUBLIEK

Liefhebbers
Omnivoren
Passanten

> 1.000.000

OBJECTEN VAN
(INTER)NATIONAAL
BELANG

70%

VAN DE OBJECTEN
DIGITAAL
TOEGANKELIJK1200 m²

DEPOT

TIN

Opgericht in 1926

650.000 OBJECTEN

MCN

NEDERLANDS
JAZZ ARCHIEF
Opgericht in 1980

95.000 OBJECTEN

GAUDEAMUS
Opgericht in 1945

60.000 OBJECTEN

DONEMUS
Opgericht in 1947

26.000 OBJECTEN

NEDERLANDS
POP INSTITUUT
Opgericht in 1975

26.000 OBJECTEN

NAGO

Opgericht in 1992

25 ARCHIEVEN ONTWERPERS

WE VERZAMELEN

- BOEKEN
- CD'S
- LP'S
- AFFICHES
- KOSTUUMS
- MAQUETTES
- SCHILDERIJEN
- FOTO'S
- AUDIO EN VIDEO
- ARCHIEVEN

COLLECTIES EN ACTIVITEITEN

3.1 Inleiding

Hieronder lichten we de theatercollectie, de muziekcollectie en de grafische vormgevingscollectie, waarop deze aanvraag betrekking heeft, toe. We geven een overzicht van de historie van de collecties, het profiel van de collecties en waar de collecties te vinden zijn. We schetsen ook welke activiteiten worden ontplooid in de komende beleidsperiode op het gebied van het beheer, behoud en ontsluiting.

3.2 Theatercollectie

In 1925 werd de Vereniging ‘Het Toneelmuseum’ opgericht, op initiatief van Jac. Rinse, met als basis de verzameling theaterrealia van A.Th. Hartkamp. Op 28 april 1960 opende het Toneelmuseum op de locatie Herengracht 168. In 1978 besloten Toneelmuseum, Internationaal Theater Instituut en Theater Klank en Beeld te fuseren tot het Nederlands Theater Instituut. In 1992 ging dit instituut samenwerken met het Nederlands Instituut voor de Dans, het Nederlands Mimecentrum en het Nederlands Poppenspel Instituut, die inmiddels in de aanpalende panden gehuisvest waren, onder de naam Theater Instituut Nederland. Vanaf dat moment werd er breder verzameld, onder andere ook archieven, bladmuziek en poppen. Bezuinigingen leidden tot uitkleding van de organisatie en uiteindelijk tot beëindiging van de sectortaken in 2013. Na een mislukte poging om een theatermuseum in de Amsterdamse Muziektheater te vestigen werd de collectie als geheel eind 2012 overgedragen aan Bijzondere Collecties, nu het Allard Pierson. Stichting TiN (Theater in Nederland), is eigenaar van de theatercollectie en heeft deze met een dertigjarig bruikleencontract in beheer gegeven bij de UvA. Stichting TiN ziet toe op het beheer van de collectie.

Commedia dell'arte figuur Donna Aurelia, in Venetië vervaardigd omstreeks 1870, vervaardiger onbekend.

Fotografie: Monique Kooijmans
Theatercollectie, Allard Pierson, UvA,
p00564.000.

De theatercollectie is zeer divers van samenstelling. Er is en wordt materiaal verzameld van alle disciplines, van opera tot dans en van toneel tot cabaret en circus. In totaal zijn er meer dan een half miljoen objecten. De collectie geeft een beeld van de theater- en dansgeschiedenis van Nederland vanaf de zeventiende eeuw tot nu. De basis van de collectie is de première-database (1751–heden) die data bevat van meer dan 100.000 Nederlandse theaterpremières en die dagelijks wordt aangevuld. Sinds 2003 worden per seizoen ongeveer 100 voorstellingen geselecteerd als zijnde representatief voor dat seizoen door de Theater Collectie Selectie commissie, uit de plusminus 1000 voorstellingen die in de database zijn ingevoerd. Na vaststelling vindt de acquisitie van een vastgestelde selectie materiaal plaats. Al enkele keren is deze manier van acquisitie door de Raad van Cultuur als good practice bestempeld. Daarnaast verzamelen we archieven van makers en instellingen en objecten die inzicht geven in de scenografie.

Uitgangspunt is dat de Theatercollectie de geschiedenis van het Nederlands Theater in al zijn aspecten wil kunnen tonen. De Circuscollectie (één van de grootste collecties ter wereld met meer dan 25.000 stuks affiches) en de unieke Poppenspelcollectie zijn bovendien internationaal georiënteerd.

3.3 Collectie Muziek Centrum Nederland

Muziek Centrum Nederland (MCN) was tot medio 2012 het sectorinstituut voor Nederlandse professionele muziek. MCN werd opgericht om de positie van de Nederlandse muziek(cultuur) te verstevigen in zowel Nederland als daarbuiten. Het MCN richtte zich op alle muziekgenres: van popgenres als rock, hiphop, urban, dance en crossover tot jazz, klassiek en eigentijdse klassieke muziek alsook wereldmuziek.

In 2013 zijn de verschillende collecties van MCN overgedragen aan het Allard Pierson. De MCN-collectie bestaat uit vier onderdelen, te weten, de collectie Donemus, de collectie Gaudeamus, de collectie Nationaal Pop Instituut en het Nederlands Jazz Archief. De collectie Donemus en de collectie Nationaal Pop Instituut zijn in eigendom overgedragen. De collectie Gaudeamus is in eigendom van Stichting Gaudeamus Muziekweek, een stichting die eigentijdse klassieke muziek bevordert. Ook het Nederlands Jazz Archief heeft een actieve stichting. Daarnaast zijn verschillende, kleinere muziekarchieven en -collecties ondergebracht bij het Allard Pierson.

3.3.1 Donemus

Stichting Donemus (Documentatie Centrum Nederlandse Muziek) werd in 1947 opgericht om de Nederlandse hedendaagse muziek te promoten. Daartoe gaf de stichting partituren uit en verzamelde documentatie over de Nederlandse muziek. Vanaf de sluiting van het MCN, maakte Donemus als digitale uitgeverij een doorstart en is de toenmalige collectie in eigendom overgedragen. De collectie is mede opgebouwd als ondersteuning van de muziekuitgeverij en bestaat uit de uitgegeven partituren, documentatie over de uitgegeven componisten en hun composities, alsmede audio-opnamen van uitvoeringen van de werken. Met name bij audio-opnamen zitten veel unieke werken: stukken die bijvoorbeeld eenmalig zijn uitgezonden door de radio en door de omroep niet zijn bewaard. De collectie Donemus is een afgesloten collectie, in de zin dat er geen actieve acquisitie meer plaats vindt.

3.3.2 Gaudeamus

Stichting Gaudeamus Muziekweek (hierna Gaudeamus) werd opgericht in 1945 met het doel de ontwikkeling van jonge componisten en musici wereldwijd te ondersteunen. Jonge componisten kunnen werk inzenden, en een selectie daarvan wordt uitgevoerd tijdens de Muziekweek. Daarnaast organiseerde Gaudeamus het Vertolkersconcours waarbij jonge musici hedendaagse muziek uitvoeren.

Binnen het acquisitiebeleid vallen:

- Bladmuziek van composities geselecteerd voor de Gaudeamus Muziekweek
- Opnamen van de uitvoeringen tijdens de Gaudeamus Muziekweek
- Publiciteitsmateriaal zoals flyers, brochures en affiches
- Jaarlijkse inzendingen International Rostrum of Composers (IRC): audio en bladmuziekarchief van het IRC, een jaarlijks internationaal project waarbij uitzendorganisatie van verschillende landen wereldwijd compositie en uitvoeringen selecteren om gespeeld te worden op de radio.

3.3.3 Nationaal Pop Instituut

Het Nationaal Pop Instituut (hierna NPI) werd in 1975 opgericht als organisatie ter promotie van de Nederlandse Popmuziek, van pop en rock, tot hiphop, dance en wereldmuziek. Hierbij lag de nadruk op onafhankelijk uitgebracht materiaal. Bij de collectie lag de nadruk op documentatie, boeken en tijdschriften, en (demo)materiaal van popmuzikanten. In 1997 werden de lp's en ep's overgedragen aan Stichting Beeld en Geluid (Fonos), cd's en cassettes bleven bij het instituut. Vanaf 1993 werd het tijdschrift FRET gepubliceerd, en in 1999 kwam de Nederlandse Popencyclopedie online.

De popcollectie bevat een grote collectie cassettes: demo's en officiële uitgaven, veelal met (alternatieve) popmuziek uit de jaren '80 en '90. In Nederland zijn meerdere lokale popinstellingen en particuliere liefhebbers die een cassettecollecties hebben. We willen een actieve rol vervullen om de verschillende collecties met elkaar te verbinden waarbij het uitgangspunt is om de collecties niet in eigen beheer op te nemen.

Het collectie van het NPI is een afgesloten collectie, in die zin dat er geen actieve acquisitie meer plaats vindt.

3.3.4 Nederlands Jazz Archief

De Stichting Nederlands Jazz Archief (hierna NJA) werd in 1980 opgericht met het doel om de geschiedenis van de jazz in Nederland vanaf circa 1900 vast te leggen en toegankelijk te maken. Daarmee werd het archief ook de bewaarplaats voor het muzikale erfgoed van de Nederlandse jazz. De collectie is uitgegroeid tot de belangrijkste informatiecollectie op het gebied van de Jazzmuziek in Nederland.

Bebop-dancers, 1954.

Foto Wouter van Gool, Collectie Nederlands Jazz Archief, Allard Pierson, UvA.

De collectie bevat documentatie, foto's, een voor Nederland unieke collectie jazzboeken, geluidsdragers, video's en persoonlijke archieven. Belangrijk onderdeel van de collectie is de omvangrijke verzameling van jazzpromotor Michiel de Ruyter die in 1996 werd aangekocht. Daarnaast is de collectie gevormd door schenkingen van grotere en kleinere collecties van mensen of organisaties die zich op enigerlei wijze bezighouden met jazzmuziek: als muzikant, als organisator, als journalist of als verzamelaar.

We streven in ons collectiebeleid naar een bepaalde mate van volledigheid, en hebben als zwaartepunt drie specifieke thema's aangemerkt, namelijk:

- Wereldjazz: de Nederlandse jazzscene is rijk aan invloeden uit Suriname, de Nederlandse Antillen en voormalig Nederlands Indië, deze muziek wordt gemaakt door mensen met wortels uit die landen, of mensen die in Nederland in die gemeenschappen zijn opgegroeid.
- Jazzmuziek in de Tweede Wereldoorlog: veel muziek uit de Tweede Wereldoorlog is verloren gegaan maar zeker jazz, als "entartete muziek", vertelt een uniek verhaal over deze periode.
- Representatie van vrouwen in de jazz: vrouwen zijn in de jazzmuziek ondervertegenwoordigd, wat ook in de collectie zichtbaar is, maar momenteel is er weer veel aandacht voor de rol van vrouwen in de jazz.

3.4 Nederlands Archief Grafisch Ontwerpers

VIM schuimt en kan niet krassen, affiche ontworpen door Jan Bons in 1948.

Nederlands archief Grafisch Ontwerpers, Allard Pierson, UvA, JB00004.

De Stichting Nederlands Archief Grafisch Ontwerpers (hierna NAGO) werd in 1992 opgericht met als doel om de archieven van Nederlandse of in Nederland wonende grafisch ontwerpers te verwerven, te ontsluiten en te behouden. NAGO heeft zich tot en met 2011 intensief beziggehouden met het verwerven en ontsluiten van verschillende archieven van Nederlandse grafisch ontwerpers en ontwerp bureaus. Naast de registratie van dit uiteenlopende en bijzondere archiefmateriaal, richtte de NAGO ook haar aandacht op middelen om de toegankelijkheid van het erfgoed grafische vormgeving te vergroten. Zo werd er een specifiek toegerust registratiesysteem en een database ontwikkeld om de archieven respectievelijk te beschrijven en te doorzoeken. Als uitvloeisel van samenwerking tussen het Allard Pierson en de NAGO werd in 2013 het Wim Crouwel Instituut (WCI) opgericht.

De Stichting NAGO werd in 2014 opgeheven waarna een aantal van de taken werd overgedragen aan het Wim Crouwel Instituut. Het grootste gedeelte van de archieven werd overgedragen aan het Allard Pierson. Het gaat onder andere om de archieven van Anthon Beeke, Ben Bos, Benno Wissing, Dick Elffers, Gerard Wernars, Una Holland Festival, Jan Bons, Jurriaan Schrofer, Karel Suyling, Ko Sliggers, Ootje Oxenaar, Otto Treumann Pieter Brattinga en Ralph Prins.

De verantwoordelijkheid voor de acquisitie werd bij de overdracht van de NAGO-collecties geheel overgedragen aan het Allard Pierson. Het verzamelgebied van het Allard Pierson heeft betrekking op de industriële periode, dus het tijdperk na omstreeks 1830. De belangrijkste aanwinst vormde in 1971 de omvangrijke Typografische Bibliotheek van Lettergieterij Amsterdam, voorheen N. Tetterode. Bij deze collectie staat vormgeving en productie van drukwerk centraal maar er is daarnaast archiefmateriaal, zoals het Archief S.H. de Roos en het Archief Letterproductie. Sinds de jaren vijftig worden actief archieven van ontwerpers en instellingen verworven. Na het archief van Jan van Krimpen volgden vele ontwerpersarchieven. Dit materiaal bestrijkt inmiddels een periode van meer dan honderd jaar en is in de Nederland de belangrijkste bron voor onderzoek naar grafische geschiedenis.

Het WCI zet zich in om tot landelijk afgestemde acquisitie van grafische vormgevingscollecties te komen en daarmee centraal inzicht te bieden in deze collecties. Het WCI spant zich daarnaast in voor een betere ontsluiting en een intensiever gebruik van erfgoed op het gebied van grafische vormgeving, met name in het onderwijs. Zo wordt in september 2020 een leerstoel voor de geschiedenis, theorie en sociologie van grafisch ontwerpen en visuele cultuur, de Wim Crouwel leerstoel, aan de faculteit Geesteswetenschappen aan de UvA geïnstalleerd. Ook organiseert het WCI diverse activiteiten rondom grafische vormgeving, zoals de jaarlijkse Wim Crouwel Lezing.

3.5 Collectieplan

Bij het collectiebeleid hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Bij het formuleren van beleid vindt afstemming plaats met stakeholders, waaronder Stichting TiN Stichting Gaudeamus Muziekweek en Nederlands Jazz Archief
- Verwerving draagt bij aan de verrijking van bestaande verzamelgebieden
- Nieuwe verzamelgebieden worden alleen gecreëerd indien deze duidelijk aansluiten bij huidige of toekomstige behoeften vanuit onderwijs en onderzoek
- Schenkingen gaan boven bruiklenen, deze laatste worden alleen in uitzonderlijke gevallen geaccepteerd
- Complete archieven of collecties gaan boven individuele stukken
- Losse stukken alleen indien ze lacunes in de collectie vullen.
- Selectie van objecten vindt bij voorkeur voorafgaand aan acquisitie plaats. In het algemeen geldt dat de verwerving is om niet, of dat de kosten in principe gedekt zijn door budgetten, fondsen of subsidies. In beginsel worden uitsluitend collecties en archieven verworven waarvan de financiële consequenties gedekt zijn. We hebben echter binnen het versnipperde veld de verantwoordelijkheid om bij unieke stukken of collecties een uitzondering te maken, als deze anders verloren zou gaan. Ook heeft regionale representatie in de collecties onze aandacht. Bij eventuele afstoting van een collectie wordt, indien van toepassing, zoveel mogelijk de Leidraad voor het afstoten van museale objecten (LAMO) gevolgd.

3.6 Depot en websites

De collecties zijn fysiek en deels online te raadplegen. Websites en databases zijn:

Algemeen:

<https://allardpierson.nl/collecties/geschiedenis-van-de-uitvoerende-kunsten/>
<https://allardpierson.nl/collecties/grafische-vormgeving-en-typografie/>

Zoekportaal Allard Pierson:

<https://allardpierson.nl/onderzoek/zoekportaal/>

Databases muziekcollecties:

<http://catalogusmcn.nl>
<https://geheugen.delpher.nl/nl> (Promotiefoto's Nederlandse Popmuziek)

Kostuum gedragen door Gijs de Lange als Dichter in *Dark Lady*, ontwerp: Rien Bekkers, 1999.

Theatercollectie, Allard Pierson, UvA, kto2224.000.

Databases theatercollecties:

<http://theatercollectie.uva.nl/>
<https://theaterencycopedie.nl/>
<https://lib.uva.nl/> (oude drukken)
<https://circusmuseum.nl/>
<https://geheugen.delpher.nl/nl> (Zicht op theater)
<https://modemuze.nl>

Databases grafische vormgeving:

<https://archives.uba.uva.nl/>
<http://www.wimcrouwelinstituut.nl/nago>
 (gaat overgezet worden naar de UvA-databases)

Er zijn twee locaties waar de collecties bestudeerd kunnen worden, ten eerste het Allard Pierson aan de Oude Turfmarkt 129, waar de oude drukken en een deel van de grafische archieven zich bevinden. De overige archieven, de moderne drukken en de museale collecties, bevinden zich in het buitendepot (IWO-depot), in Amsterdam Zuid-Oost. Moderne drukken kunnen met behulp van een lenerspas worden aangevraagd en op elke locatie worden ingezien. Oude publicaties kunnen onder dezelfde voorwaarden, maar alleen in de Onderzoekzaal op de Oude Turfmarkt worden ingezien. Archieven en museale collecties kunnen na een aparte afspraak op de eigen locatie worden bestudeerd.

3.7 Activiteiten

Hieronder beschrijven de activiteiten op hoofdlijnen voor beheer en behoud, ontsluiting en digitalisering en verdieping en reflectie. Voor specificatie van deze activiteiten verwijzen we naar de prestatietabel, zoals ingevuld in het aanvraagformulier.

3.7.1 Beheer en behoud

Beheer en behoud vindt plaats in onze eigen ateliers. In het IWO-depot bevinden zich de quarantaineruimtes, waar materiaal gecontroleerd wordt op ongedierte en schimmels. De depots hebben een gecontroleerd klimaat, volgens museale normen. In het IWO-depot bevindt zich een aparte ruimte waar temperatuur en luchtvochtigheid zijn afgestemd op audiovisueel materiaal. Materiaal wordt altijd passief geconserveerd, op een manier die past bij het specifieke object.

De afdeling Beheer & Behoud van het Allard Pierson zorgt ook voor de verantwoorde afhandeling van bruiklenen, zowel inkomend als uitgaand.

3.7.2 Ontsluiting en digitalisering

Ontsluiting betreft in principe het vindbaar, aanvraagbaar en/of raadpleegbaar maken van de collecties, onder andere middels digitalisering. De collecties lenen zich echter ook voor méér dan dat. Bij het Allard Pierson, dat ook een museumfunctie heeft, bestaat er een infrastructuur die het mogelijk maakt een deel van de collecties te tonen en ook NJA is actief in het presenteren van de collectie. Presentatie maakt echter geen onderdeel uit van deze aanvraag.

Toneelteksten uit de 19e en 20e eeuw op standplaats in het depot van de Theatercollectie.

Fotografie: Monique Kooijmans.
Theatercollectie, Allard Pierson, UvA.

Om ontsluiting van de collecties duurzaam te waarborgen, is ordening, beschrijving en digitalisering essentieel. Dit is een arbeidsintensief proces. De veelheid en variëteit van de collecties maakt digitalisering complex. Audiovisuele materialen en textiel zijn voorbeelden van kwetsbare dragers van de geschiedenis, die een andere benadering vragen dan papier, laat staan digital born materiaal. We zijn hier vanzelfsprekend al sinds lange tijd actief mee aan de slag, maar door de beperkte middelen en capaciteit én het feit dat de collectie niet stil staat, heeft ook de komende periode ontsluiting en digitalisering van de collecties hoge prioriteit. Met de nieuwe middelen willen we alle achterstanden in de ontsluiting inlopen, en extra inzetten op digitalisering om alle informatie veilig te stellen voor de toekomst en de collecties volledig toegankelijk te maken voor gebruikers.

In het kader van ontsluiting verkennen we ook de mogelijkheden om de landelijke muziekcollecties, de theatercollecties en de grafische vormgevingsarchieven digitaal met elkaar te verbinden en zichtbaarheid ervan te vergroten. Dit is verder uitgewerkt in de BIS-aanvraag van Podiumkunst.net voor artikel 3.28.

3.7.3 Verdieping en reflectie

Doordat de collecties zijn ingebed in de UvA en ze verbonden zijn aan verschillende opleidingen en (nieuwe) leerstoelen, worden de collecties actief benut.

Op het gebied van theater en muziek beheren we de grootste collectie van Nederland, die wetenschappelijk zeer relevant wordt gevonden. De theatercollectie wordt intensief gebruikt door onderzoekers en studenten van verschillende vakgebieden aan de Universiteiten en Hogescholen in Nederland en daarbuiten. Met opleidingen Muziekwetenschap gaan we de verbinding verstevigen, onder meer door rondleidingen voor alle eerstejaars studenten aan te bieden en voorlichting over de collecties aan universitaire opleidingen. Het Allard Pierson is momenteel de enige instelling in Nederland die structureel grafische vormgevingsarchieven verzamelt en beheert. De nieuw in te stellen leerstoel zal nieuwe studenten trekken en de collectie een nieuw elan geven. Ook door middel van stageplekken leggen we verbindingen tussen de collecties en een nieuwe generatie.

Verder organiseren we of zijn we aanwezig op verschillende congressen en symposia en houden we presentaties of lezingen. Diversiteit en inclusie zijn ook voor collecties en archieven een zeer actueel onderwerp. In dat kader gaan we waar mogelijk aan de slag met ons koloniale verleden.

We verkennen de mogelijkheden nu en dan om onderwerpen uit de collecties uit te lichten binnen de museale infrastructuur van het Allard Pierson. Zo werken we momenteel een plan uit het theaterwerk van Annie M.G. Schmidt op bescheiden schaal tentoon te stellen voor publiek.

ORGANISATIE VOOR BEHEER, BEHOUD EN ONTSLUITING

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de organisatorische aspecten voor sectorcollecties in de podiumkunsten en vormgeving. We gaan achtereenvolgens in op personeel (fte en functies) en financiën. Vervolgens beschrijven we de mogelijke risico's en gaan we in op governance.

4.2 Personele inzet

Het team van specialisten dat zich dagelijks inzet voor het beheer, behoud en ontsluiting van de drie collecties valt onder de afdeling Kennis & Collecties van Allard Pierson. In totaal omvat dit 6,4 FTE, waarvan een deel van de personeelskosten door universiteit wordt gedragen. De medewerkers werken afwisselend op kantoor van het Allard Pierson of in het depot in Amsterdam Zuid-Oost.

Functie	FTE
Depotbeheerder	0,8
Medewerkers behoud en beheer	1,2
Conservator Theater/teamleider	0,8
Twee conservatoren muziek	1,0
Medewerker archiefontsluiting grafische vormgeving	0,4
Drie informatiespecialisten muziek en theater	2,2
Totaal	6,4

Om speciale projecten te realiseren, die buiten de dagelijkse taken van de medewerkers vallen, is de inzet van vrijwilligers onontbeerlijk. In de komende beleidsperiode willen we vrijwilligers werven voor onder andere de verwerking van de bladmuziekcollectie van Gaudeamus, de ontsluiting van de theaterkostuums en de ordening van digitale tijdschriften. Voor de ontsluiting van de grafische vormgevingsarchieven maken we ook regelmatig gebruik van vrijwilligers of ingehuurde krachten. Daarnaast hebben we altijd stageplaatsen waarmee studenten werkervaring op kunnen doen. Ook bieden we waar mogelijk ruimte voor re-integratie trajecten.

4.3 Financiën

Voor de begroting en toelichting daarop verwijzen we naar de bijlage. De financiële middelen voor de drie collecties zijn beperkt en vraagt om scherpe keuzes in ons acquisitiebeleid, omgang met de collecties, mate van digitalisering et cetera. Voor specifieke projecten vragen we in sommige gevallen externe financiering aan.

4.4 Risicoparagraaf

We onderkennen de volgende risico's en lichten hieronder toe welke maatregelen we nemen om ze te ondervangen.

- Er is 6,4 fte dat zich bezig kan houden met de collecties. Deze mensen zijn langdurig betrokken bij de collecties en hebben zeer veel kennis en expertise in huis. Bij eventuele uitval van een of meer medewerkers valt veel kennis weg en is continuïteit niet gewaarborgd. De organisatie is door de omvang kwetsbaar.
- We krijgen met grote regelmaat materiaal aangeboden en hanteren reeds een scherp acquisitiebeleid (zie paragraaf 3.6). Toch doet zich soms het dilemma voor dat wij de enige aangewezen partij zijn om een (deel van een) collectie in beheer te nemen, zonder dat daar aanvullende middelen tegenover staan. In zeer beperkte mate is dat mogelijk, maar indien de vraag toeneemt omdat elders in het veld de mogelijkheden voor beheer, behoud en ontsluiting verder afnemen, neemt bij ons dit risico toe. Ons collectieplan biedt houvast, maar is niet zaligmakend.
- Collecties zijn er om gebruikt te worden, maar we zien dat er een kloof bestaat tussen de makers in en denkers over de sector. We willen stimuleren dat makers de collecties van hun eigen sector meer gaan benutten bij de totstandkoming van nieuw werk. In de regeling van artikel 3.28 doen wij mee met diverse projecten om de sector bewuster van en enthousiaster voor erfgoedcollecties te maken.
- Op het gebied van de uitvoerende kunsten zien we versnippering van het veld als risico. De middelen en verantwoordelijkheden zijn verdeeld, gezelschappen hebben een eigen verantwoordelijkheid en verbinding tussen al deze spelers is niet vanzelfsprekend. We zetten daarom in op het versterken van de verbinding van de verschillende communities onder meer door onze expertise en infrastructuur te delen (voor zover de middelen en de techniek het toelaten). Voor maatregelen die we treffen verwijzen we naar de aanvraag van de regeling van artikel 3.28 met Podiumkunst.net.
- Ook op het gebied van de grafische vormgeving is het risico van versnippering aanwezig. Er zijn diverse instellingen in Nederland die zich op het terrein van de vormgeving bewegen, in- of exclusief de grafische vormgeving. Het WCI wil hierin een verbindende rol spelen.

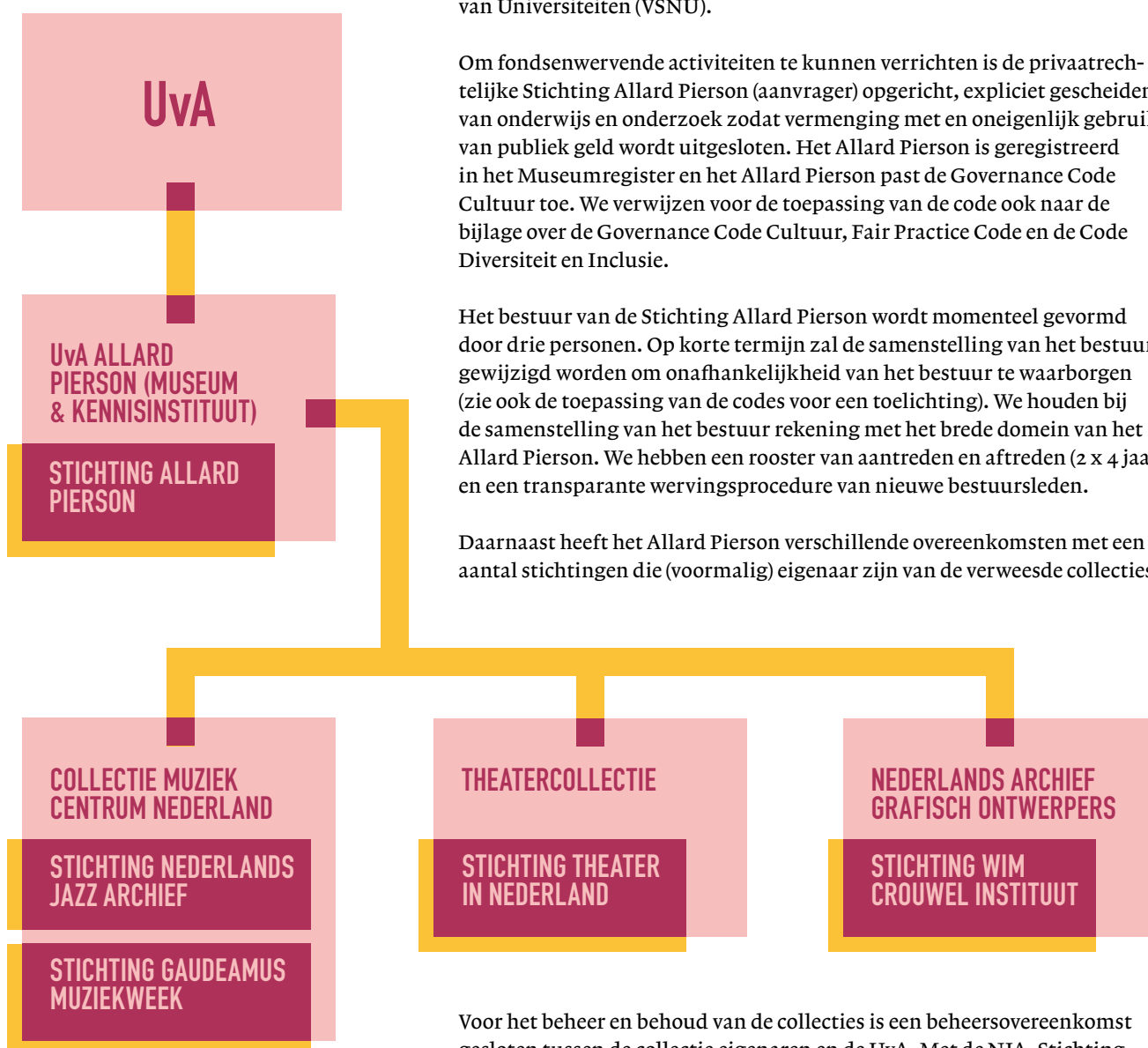
4.5 Governance

Het Allard Pierson Museum en de Bijzondere Collecties van de UvA zijn samen verder gegaan in het Allard Pierson. Het Allard Pierson is onderdeel van de gemeenschappelijke diensten van de UvA, de Bibliotheken UvA/Hogeschool van Amsterdam. De bestuurlijke structuur van de UvA is vastgelegd in de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) en in het daarop gebaseerde Universiteitsreglement, en is in overeenstemming met de code goed bestuur universiteiten van de Vereniging van Universiteiten (VSNU).

Om fondsenwervende activiteiten te kunnen verrichten is de privaatrechtelijke Stichting Allard Pierson (aanvrager) opgericht, expliciet gescheiden van onderwijs en onderzoek zodat vermenging met en oneigenlijk gebruik van publiek geld wordt uitgesloten. Het Allard Pierson is geregistreerd in het Museumregister en het Allard Pierson past de Governance Code Cultuur toe. We verwijzen voor de toepassing van de code ook naar de bijlage over de Governance Code Cultuur, Fair Practice Code en de Code Diversiteit en Inclusie.

Het bestuur van de Stichting Allard Pierson wordt momenteel gevormd door drie personen. Op korte termijn zal de samenstelling van het bestuur gewijzigd worden om onafhankelijkheid van het bestuur te waarborgen (zie ook de toepassing van de codes voor een toelichting). We houden bij de samenstelling van het bestuur rekening met het brede domein van het Allard Pierson. We hebben een rooster van aantreden en aftreden (2 x 4 jaar) en een transparante wervingsprocedure van nieuwe bestuursleden.

Daarnaast heeft het Allard Pierson verschillende overeenkomsten met een aantal stichtingen die (voormalig) eigenaar zijn van de verweesde collecties.

Voor het beheer en behoud van de collecties is een beheersovereenkomst gesloten tussen de collectie eigenaren en de UvA. Met de NJA, Stichting TiN en Gaudemus Muziekweek vindt regelmatig bestuurlijk voortgangsoverleg plaats.

In de komende periode gaan we de vorm en frequentie van het bestuurlijk voortgangsoverleg evalueren en mogelijk herzien. We stemmen met de verschillende stichtingen af wat hun behoefte is en in welke mate zij betrokken willen zijn bij de activiteiten ten aanzien van de verschillende collecties. We houden hierbij rekening met de expertise en kennis die noodzakelijk zijn voor beheer, behoud en ontsluiting van de collectie.

Oude Turfmarkt 127–129
Postbus 94057
1090 GB Amsterdam
Tel. 020 525 7300
www.allardpierson.nl

ALLARDPIERSON
DE COLLECTIES VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM